

Om Dragør i 1700-tallet

Beretningerne i vejviseren fortæller løst og fast om folk i de enkelte huse. At finde frem til dragørernes adresser skulle egentlig være en umulighed, da der fra 1700-tallet ikke er bevaret ejendomsarkivalier - dvs. protokoller, der dokumenterer ejerforhold omkring de enkelte huse.

At det trods alt har været muligt at give et bud - men heller ikke mere - på hvem der boede i de enkelte huse, er udnyttelsen af en række skattemandtalslister fra omkring 1680 til 1705, sammenholdt med lister over husbeboere fra 1759, 1771, 1787 og 1801 foruden to sporadiske lister fra 1740 og 1743.

Disse forskellige lister er nemlig ikke ført på må og få. Der er et klart mønster i dem, idet listeførerne hver gang har gået gade op og gade ned og noteret beboerne hus efter hus. Naboer er således opført efter hinanden, hvorimod deres genbo godt kan stå lige efter, men måske står han et helt andet sted i listen, hvis listeføreren har taget den modsatte side af gaden på et andet tidspunkt.

Der er derefter udført slægtsforskning på alle personer, der er opført på listerne, dvs. at det ikke blot er klarlagt, hvem en person og vedkommendes ægtefælle er, men også hvem, der er deres forældre, børn og svigerbørn, samt hvad hver person har haft af tidligere eller senere ægteskaber.

Dette sidste forhold kan nemlig helt forrykke en ejendoms ejerforhold, idet den derved kan komme til at overgå til en anden slægt. Efter dette arbejde står man med en række slægtsforløb eller familielinier, som kan være enten lige forløbende eller mere eller mindre kringlede.

Disse familielinier sammenstilles med de ovennævnte husbeboerlister, idet man arbejder sig baglæns i tiden fra omkring 1800, hvor husenes ejerforhold er nogenlunde dokumenterede. Man finder da, at hvor man har to personer opført efter hinanden på en liste - altså formodentlig naboer - der kan man på en ældre

liste eksempelvis finde den ene persons kones tidligere ægtefælle opført som nabo til den anden persons forældre. Har man så endvidere "snor" i naboskabet til den anden side, er der en vis sandsynlighed for, at man kan sætte nogle adresser på disse personer ud fra kendskabet til adresserne omkring 1800.

Så enkelt er det dog ikke altid, og der er selvfølgelig huse, hvor det ikke har været muligt at give et bud på ejerskabet. Til orientering skal det da også oplyses, at der i husejerlisten for 1759 er opført 312 personer, så der er tale om ret mange mennesker, når man går et halvt århundrede frem og tilsvarende tilbage.

Det er altså ikke en stringent historisk-videnskabelig metode, der er benyttet her. Der er derimod brugt en selvopfundet metode, der er udviklet efter opdagelsen af, at rækkefølgen i disse beboerlister absolut ikke er tilfældig - at der er en indre topografisk struktur. Når den beskrevne metodik af og til ikke giver et rimelig sikkert resultat, men snarere et "kvalificeret gæt", har jeg taget et større eller mindre forbehold med vendingerne: "måske", "formodentlig" og lignende. Undersøgelsen skal derfor kun tages som et kompetent bud på, hvor byens borgere har været bosat.

Når der i det følgende tales om et hus op gennem 1700-tallet og måske endnu længere frem, er det dermed ikke sagt, at det rent fysisk er det samme hus. Det kan meget vel være revet ned og genopført en gang eller to i tidsforløbet, men dets placering og ydre mål må være de samme. De store kampesten, som har dannet husets fundament, er der ikke blevet flyttet rundt på. Dertil har grundene - eller huspladserne - været for trange. En udvidelse af husets areal har højst kunnet foretages i en vinkel ud i gårdspladsen.

De beretninger, der nu og da gives om enkeltpersoners liv og færden, er hentet mange forskellige steder i de til rådighed stående kilder. Primært er kirkebøgerne tappet for oplysninger, suppleret med hvad folketællingen 1787 og Oeders liste fra 1771 kan give.

Desuden kan de ovennævnte skattelister og beboerlister give spredte oplysninger. Dernæst er benyttet breve til og fra amtmanden over Københavns

Amt samt sørullerne, hvor især "Aparte-rulle 1740-ca. 1773 indeholder et væld af personoplysninger. Der er endvidere anvendt materiale fra søetatens arkiv og fra waterskoutprotokollerne. Selvfølgelig er der også medtaget andre og mere tilfældigt indsamlede oplysninger.

Mange personnavne findes i flere varianter f.eks. Cornelius/Cornelis/Crilles/Krelis eller Marchen/Martjen/Mariche, hvilket vil sige, at den samme person i kilderne kan optræde med flere navnevarianter. For enkeltheds skyld anvendes dog kun én navneform.

Med hensyn til årstal er disse hovedsagelig hentet i H.F.Kiærs kartoteker. De kan derfor dels fra min og dels fra Kiærs side være behæftet med fejl. Da det ville være et meget stort arbejde at læse korrektur på og kontrollere alle disse årstal i kirkebøgerne, bedes publikum selv checke dem, man måtte have brug for. Der må altså tages forbehold for fejl.

Materialet er ordnet gadevis og i nuværende gade-nummerorden. Huse, der ligger på et gadehjørne er i Dragør forsynet med to adresser - en for hver gade, det ligger ud imod. Her er anvendt den samme placering, som er fulgt i bogen "Historiske Huse i Dragør" (Gunvor Petersen, 1978) og tilsvarende med henvisning fra husets anden adresse. I grove træk er beskrivelsen af beboerne ført frem til det tidspunkt, hvor ejerlisterne i denne bog begynder - f.eks. for ildebrandshusenes vedkommende frem til henholdsvis 1842 og 1852, hvor disse huse blev genopbygget.

Birte Hjorth